

vrijdag 23 november 2018, 20.15 uur, inleiding Sebastiaan van Eck, 19.30 uur

De kunst van het verleiden

Radio Filharmonisch Orkest

Antony Hermus dirigent*

Julie Boulianne mezzosopraan

Johan Wagenaar 1862-1941

Overture **De getemde feeks** opus 25 1909

Hector Berlioz 1803-1869

Les nuits d'été voor mezzosopraan en orkest 1840-1856

Villanelle

Le spectre de la rose

Sur les lagunes: Lamento

Absence

Au cimetière: Clair de lune

L'île inconnue

PAUZE

Manuel de Falla 1876-1943

El sombrero de tres picos 1917-1919

AKTE I **Introducción** (Inleiding)

La Tarde (De middag)

Danza de la molinera (Fandango; Dans van de molenaarsvrouw)

Las uvas (De druiven)

AKTE II **Danza de los vecinos** (Seguidillas; Dans van de buren)

Danza del molinero (Farruca; Dans van de molenaar)

Danza del corregidor (Dans van de magistraat)

Danza final (Jota; Slotdans)

LA MOLINERA, TEKENING VAN PICASSO
VOOR EL SOMBRERO DE TRES PICOS, 1920

* Karel Mark Chichon heeft wegens ziekte moeten afzeggen. Gelukkig is Antony Hermus bereid gevonden de leiding van dit concert op zo korte termijn op zich te nemen.

2 Concert Noa Wildschut & Friends verplaatst naar Grote Zaal

Vanwege de overweldigende belangstelling voor het optreden van Noa Wildschut & Friends in het Vrijdagconcert van 7 december 2018 is het concert verplaatst van Hertz naar de Grote Zaal. Daardoor kunt u nu nog weer kaarten bestellen. Ook de inleiding door Huib Ramaer om 19.30 uur is in de Grote Zaal. Aanvang concert: 20.15 uur.

Noa Wildschut viool
Alexander Warenberg cello
Elisabeth Brauss piano

Schubert Pianotrio nr. 1
Franck Sonate voor viool en piano
Sjostakovitsj Pianotrio nr. 1

Live-uitzending

Alle luisteraars kunnen volop genieten van de muziek als mobiele telefoons, horloges en gehoorapparaten geen geluid maken. Presentatie voor Radio 4 door Mark Brouwers.

→ WWW.NPORADIO4.NL

Na het concert is er gelegenheid om een drankje te nuttigen.

Word lid van

AVROTROS Klassiek

AVROTROS, hofleverancier en voorvechter van klassieke muziek zoekt liefhebbers zoals jij! Geniet jij ook van programma's als het AVROTROS Vrijdagconcert en het Zondagochtend Concert? Wil je nog meer genieten van klassieke muziek? Dat kan! Word lid van AVROTROS Klassiek!

avrotros
klassiek

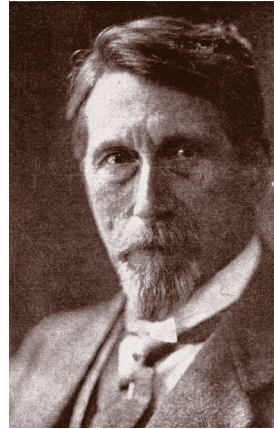
Voor slechts € 7,50 per jaar

Steun klassiek talent en geniet van ledenvoordeel! Meld je snel aan

www.avrotros.nl/klassiekbijavrotros

Wagenaar - De getemde feeks

Rond 1900 ontstaken componisten in Parijs en Wenen heel wat muzikaal vuurwerk. Tezeldertijd had het Nederlandse muziekleven de kleur en kraak van gekookte bloemkool. Als er één componist was die daar uitsprong was het Johan Wagenaar, tevens als organist verbonden aan de Utrechtse Dom en decennialang directeur van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Dat hij tegenwoordig niet alleen voortleeft als straatnaam, zoals veel van zijn Nederlandse collega's, is te danken aan een handvol symfonische gedichten en ouvertures: die hebben een on-Nederlandse uitbundigheid. "Een zó meeslepende en briljant-klinkende orkestmuziek werd nog door niemand in ons land gecomponeerd", schreef musicoloog Eduard Reeser in 1950.

JOHAN WAGENAAR

Rond 1900 ontstaken componisten in Parijs en Wenen heel wat muzikaal vuurwerk. Tezeldertijd had het Nederlandse muziekleven de kleur en kraak van gekookte bloemkool.

Dat blijkt zonder meer uit de *Overture De getemde feeks*, naar Shakespeare's toneelstuk *The Taming of the Shrew*. Componisten als Berlioz, Tsjajkovski en Verdi betuigden hun liefde aan de tragische Shakespeare; Wagenaar koos juist een van diens blijspelen. Eerder al had hij met opera-persiflages en de komische cantate *De schipbreuk* bewezen dat zwaarwichtigheid hem niet lag. Meteen hoor je hoe Wagenaar het vaderlandse grauw te lijf ging: hij betrok een kleurspoeling rechtstreeks bij Richard Strauss, de

kampioen van de hyper-beweeglijke orkestklank waarin thema's elkaar razendsnel opvolgen, rondgekaatst en versnipperd worden en als confetti over de verschillende instrumentgroepen neer-dwarrelen.

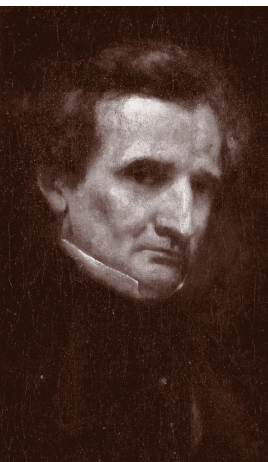
De complexe verhaallijn over huwelijksperikelen doet er bij zo'n beknopte ouverture nauwelijks toe. Dynamische strijkers geven de bijdehante Katherina weer, een viriel koperblazers-motief introduceert de toekomstige echtgenoot Petruccio die haar probeert te domesticeren. Dat lukt maar half – zowel bij Shakespeare als bij Wagenaar.

Berlioz – Zomernachten

Het lied-genre werd groot gemaakt door Franz Schubert en Robert Schumann, maar Frankrijk liet geen enkele Duitse uitdaging onbeantwoord. Midden negentiende eeuw schreef menig Frans componist 'Mélodies'; het woord *chanson* bleef gereserveerd voor volkser repertoire en, later, voor liedjes waarin de vertolker belangrijker was dan de maker. Veel van hen hadden opera-ambities: Gounod, Bizet en Saint-Saëns beschouwden hun liederen als een bijproduct van een theater-missie.

Daarin werden zij voorgegaan door Hector Berlioz, beroemd geworden door zijn mega-opera's en de groots bezette *Symphonie fantastique*. Dat deze kampioen van de overtreffende trap zich met het intieme liedgenre bezighield is voor velen een verrassing – helemaal als je bedenkt dat hij in zijn tijd door critici 'melodische armoede' kreeg aangewreven. Veel 'mélodies' schreef hij niet, en ze zijn minder revolutionair dan zijn orkest- en theaterwerken. Maar ze liggen wel aan de basis van de Franse liedkunst.

Les nuits d'été werd bekend in de georkestreerde versie, maar Berlioz componeerde de cyclus oorspronkelijk voor zang en piano. Dat was rond 1840, "terwijl Schumann zijn beste liederen schreef", aldus Johnson en Stokes in *A French Song Companion*, "maar er is geen enkele verwantschap." Van de muziek die na Beethoven uit Duitsland was gekomen was Berlioz een verklaard tegenstander. Weliswaar hoor je in de harmonisering van de melodielijn soms een gekweldheid die je vaker bij Duitse dan bij Franse componisten vindt. Maar de Franse klank van Théophile Gautiers gedichten stuwt de muziek westwaarts. De Franse (spreek-)taal is door haar melodieuze kwaliteiten vaak al expressief waar de Duitse het vaak van de betekenis en de dynamiek moet hebben. Ondertussen blijkt

HECTOR BERLIOZ
DOOR GUSTAVE COURBET

zelfs hier dat Berlioz een verstokte Shakespeare-fan was: de titel 'Zomernachten' is niet van Gautier, maar door Berlioz verzonnen – een duidelijke verwijzing naar Shakespeare's *A Midsummer Night's Dream*. Gautier, bevriend met de componist, zag daar geen been in: hij prees Berlioz' "onverwachte klankeffecten en roerige, Shakespeariaanse gepassioneerdeheid".

De tedere aard van de gedichten – twee zijn licht van toon, vier somber – is gebaat bij een mild klankbeeld zonder Berlioz' gebruikelijke retteketet-gehalte.

Ook in de orkestversie van deze liederen is Berlioz opmerkelijk ingetogen: de bezetting is naar zijn maatstaven bescheiden. De tedere aard van de gedichten – twee zijn licht van toon, vier somber – is gebaat bij een mild klankbeeld zonder Berlioz' gebruikelijke retteketet-gehalte.

Falla – De driepuntige hoed

Humor is, zoals bekend, cultuurafhankelijk. Het ene land ligt dubbel om dingen waarbij het andere geen spier vertrekt. Spanjaarden lachen veel, ondanks hun sterke gevoel voor drama; vooral rollenspelen zijn favoriet, ook buiten het theater. Daarbij neigt hun humor vaker naar leedvermaak dan naar zelfspot – logisch, misschien, in een cultuur waar de verhoudingen relatief lang feodaal bleven. Als waardigheid je enige bezit is geef je die niet snel uit handen. Extra leuk is het natuurlijk wanneer een notabele in zijn blote kont komt te staan, zoals in Pedro de Alarcóns roman *El sombrero de tres picos* uit 1874. Daarop baseerde Manuel de Falla ruim veertig jaar later zijn gelijknamige ballet. Het werd één van zijn meest overrompelende composities.

Volgens Igor Stravinsky had Falla "totaal geen gevoel voor humor". Toch was dit ballet er zonder Stravinsky misschien nooit geweest. Falla had Alarcóns verhaal in 1917 gebruikt voor een pantomime getiteld *El corregidor y la molinera* ('De magistraat en de mole-naarsvrouw'). Liever had hij er een hele opera van willen maken, maar dat had Alarcón in zijn testament uitdrukkelijk verboden. *El*

MANUEL DE FALLA

corregidor was een muziektheaterwerkje van bescheiden, huiskamerachtige proporties. Bij de Madrileense première was Stravinsky aanwezig die het werk onder de aandacht bracht van zijn artistieke partner Sergej Diaghilev, aanjager van menig spraakmakend ballet. Diaghilev, met zijn fijne neus voor latente succesnummers, zag er meteen brood in. Exotiek deed het in de kunsten nog altijd goed – zeker na de Wereldtentoonstellingen in Parijs en Londen, waar het publiek kennismakte met architectuur en artefacten uit de koloniën en andere verre oorden. Spanje was relatief dichtbij, maar nog altijd geïsoleerd en 'vreemd'. De componist kreeg de opdracht het provinciale werkje om te werken tot een volwaardig ballet met internationaal allure.

Falla schrapt een aantal statische passages en voegde flamboyante dansen toe. Wat het nieuwe werk bovenal vleugels gaf was de samenwerking met Diaghilevs sterchoreograaf Léonide Massine en het fenomeen Pablo Picasso, die toneelbeeld en kostuums ontwierp. Het was één van die droomteams uit de theatergeschiedenis: succes was op voorhand verzekerd. *El sombrero de tres picos* ging in 1919 in Londen in première en werd een sensatie.

Het verhaal

Het verhaal, gesitueerd in een Andalusisch dorp, is even Spaans als luchtig. In hun tuin bij een beek proberen een molenaar en zijn vrouw hun kanarie het juiste tijdstip te laten tsjilpen. De plaatselijke magistraat – de *corregidor*, die het driehoekige hoofddeksel

uit de titel draagt – passeert met zijn gevolg, koddig weergegeven door een fagot. Hij laat zijn oog op de molenaarsvrouw vallen en blijft in de buurt rondhangen. Het echtpaar beraamt een practical joke: de molenaar verstopt zich en zijn vrouw verleidt de magistraat met een dansje, waarna de molenaar met een knuppel tevoorschijn springt.

Het paar brengt de avond dansend met de burens door, maar de adjudanten van de magistraat beuken plots op de deur (waarbij Falla het 'noodlotsmotief' uit Beethovens *Vijfde symfonie* citeert), arresteren de molenaar en maken de kust vrij voor de

SCHETSEN VAN PICASSO VOOR
EL SOMBRERO DE TRES PICOS

bronstige magistraat, die in zijn opwindung echter in het water valt. Hij laat zijn kleren aan een boomtak drogen, dringt de molen binnen en wacht in bed tot de gevluchte molenaarsvrouw terugkeert. De molenaar, ontsnapt uit het gevang, ziet wie er in zijn bed ligt en wil zich revancheren: hij hult zich in het pak van de magistraat, die 's ochtends noodgedwongen de kleren van de molenaar aantrekt. Daarop wordt hij door zijn eigen adjudanten gearresteerd. Er volgt een Asterix-achtige vechtpartij waaraan alle personages deelnemen – ook die burens weer – en de magistraat wordt op traditionele wijze gestraft: molenaars en burens jonassen hem in een deken door de lucht. Een gewone Spanjaard, wil Alarcón zeggen, laat zich niet zomaar intimideren.

Die combinatie werkte: muziek, vormgeving en choreografie waren nieuw en vertrouwd tegelijkertijd.

Hoogtepunten uit het ballet zijn drie dansen, waaronder de zeer mannelijke *farruca*, met heftig voetenwerk. Dit is een Andalusische (Zuid-Spaanse) dans, maar de *jota* die de molenaarsvrouw danst is, net als zijzelf, afkomstig uit het noordelijke Navarra. Falla was een van de eerste Spaanse componisten die dit soort regionale nuances aanbracht. Ze zijn voor een buitenstaander misschien niet opvallend, maar ze doen wel recht aan de enorme verscheidenheid van de Spaanse folklore. Zijn voorgangers waren minder puristisch; het was al goed als het voor buitenlanders 'Spaans' klonk. Nog moderner is de anekdotische, collage-achtige verteltrant die de invloed van Stravinsky verraadt: samenhang is gegarandeerd door het gebruik van terugkerende motieven, met het effect van een muzikaal stripverhaal. De hoekige en fragmentarische beeldtaal van Picasso – toen op de top van zijn kubistische periode – had daarbij perfect aan kunnen sluiten. Curieus genoeg leverde die sierlijke, klassiek aandoende kostuums en een toneelbeeld met welvende vormen. Maar de combinatie werkte: muziek, vormgeving en choreografie waren nieuw en vertrouwd tegelijkertijd. Ook zonder *Sacre du printemps*-achtig schandaal kan een ballet eeuwigheidswaarde krijgen.

8 Hector Berlioz – Les nuits d'été

Quand viendra la saison nouvelle,
Quand auront disparu les froids,
Tous les deux nous irons, ma belle,
Pour cueillir le muguet aux bois.

Sous nos pieds égrenant les perles
Que l'on voit, au matin trembler,
Nous irons écouter les merles
Siffler.

Le printemps est venu, ma belle;
C'est le mois des amants béni;
Et l'oiseau, satinant son aile,
Dit ses vers au rebord du nid.
Oh! Viens donc sur ce banc de mousse,
Pour parler de nos beaux amours,
Et dis-moi de ta voix si douce:
Toujours!

Loin, bien loin égarant nos courses,
Faisons fuir le lapin caché,
Et le daim, au miroir des sources
Admirant son grand bois penché;

Puis chez nous, tout heureux, tout aises,
En paniers, en lançant nos doigts,
Revenons, rapportant des fraises
Des bois.

Le spectre de la rose

Soulève ta paupière close
Qu'effleure un songe virginal!
Je suis le spectre d'une rose
Que tu portais hier au bal.
Tu me pris encore emperlée
Des pleurs d'argent de l'arrosoir,
Et, parmi la fête étoilée,
Tu me promenas tout le soir.

De Zomernachten

Wanneer het nieuwe jaargetijd komt en
de kou voorbij is,
dan gaan wij beiden, mijn liefste,
sneeuwkllokjes plukken in het bos.

Onder onze voeten schudden we dauw-
druppels af die in het morgenlicht
schitteren
en we horen de merels zingen.

Het voorjaar is gekomen, mooie, de
gezegende tijd van de geliefden.
De vogel, z'n vleugels gladstrijkend, zingt
liederen op de rand van het nest.
O kom op deze mosbank
om over onze mooie liefde te spreken,
en zeg me, met je zachte stem: "Voor
altijd!"

Ver, heel ver voeren onze schreden,
de opgeschrikte haas rent voor ons weg,
en ook het hert, dat zijn prachtig gewei in
de spiegelende beek bewondert.

Gelukkig en tevreden keren we dan
naar huis terug, onze vingers verstren-
geld, met manden wilde aardbeien.

De geest van de roos

Open je oogleden, vluchtig
aangeraakt door een maagdelijke droom.
Ik ben de geest van de roos
die je gisteravond op het bal droeg.
Je nam me, nog vochtig van de zilveren
stralen uit de gieter.
En op het stralend feest
droeg je me de hele avond.

Ô toi qui de ma mort fus cause,
 Sans que tu puisses le chasser,
 Toutes les nuits mon spectre rose
 À ton chevet viendra danser;

Mais ne crains rien, je ne réclame
 Ni messe ni De Profundis.
 Ce léger parfum est mon âme,
 Et j'arrive du paradis.

Mon destin fut digne d'envie,
 Et pour avoir un sort si beau,
 Plus d'un aurait donné sa vie;

Car sur ton sein j'ai mon tombeau,
 Et sur l'albâtre où je repose
 Un poète avec un baiser
 Écrivit: "Cigît une rose,
 Que tous les rois vont jalouser."

Sur les lagunes

Ma belle amie est morte,
 Je pleurerai toujours.
 Sous la tombe elle emporte
 Mon âme et mes amours.
 Dans le ciel, sans m'attendre,
 Elle s'en retourna;
 L'ange qui l'emmena
 Ne voulut pas me prendre.
 Que mon sort es amer!
 Ah! sans amour s'en aller sur la mer!

La blanche créature
 Est couchée au cercueil;
 Comme dans la nature
 Tout me paraît en deuil!
 La colombe oubliée
 Pleure et songe à l'absent;
 Mon âme pleure et sent
 Qu'elle est dépareillée.

O jij, die de oorzaak was van mijn dood
 zonder dat je het verhinderen kon,
 iedere nacht zal mijn rozen geest
 aan 't hoofdeinde van je bed komen
 dansen.

Maar wees niet bang, ik verlang geen
 dodenmis noch een De Profundis.
 Deze lichte geur is mijn ziel
 en ik kom uit het paradijs.

Mijn noodlot was het begeerd te worden,
 en een zo mooi lot te hebben.
 Daarvoor zouden velen hun leven ge-
 geven hebben.

Want op jouw boezem is mijn graf
 en op het albast waarop ik rust
 schreef een dichter met een kus:
 "Hier ligt een roos
 die alle koningen zullen benijden."

Op de lagunen (lamento)

Mijn geliefde is dood,
 ik zal voor altijd huilen.
 In het graf heeft ze mijn ziel
 en mijn geliefden meegenomen.
 In de hemel is ze, zonder op mij te
 wachten, teruggekeerd.
 De engel die haar wegvoerde
 wilde mij niet meenemen.
 Hoe bitter is mijn lot!
 Ach, zonder liefde naar zee te gaan!

De witte gestalte slaapt in het graf.
 Alles in de natuur schijnt me in rouw te
 zijn.
 De achtergelaten duif weent en droomt
 van haar vriend;
 Mijn ziel huilt en voelt zich in tweeën
 gedeeld.

10 Que mon sort est amer!
Ah! sans amour s'en aller sur la mer!
Sur moi la nuit immense
S'étend comme un linceul,
Je chante ma romance
Que le ciel entend seul.
Ah! comme elle était belle,
Et comme je l'aimais!
Je n'aimerai jamais
Une femme autant qu'elle
Que mon sort est amer!
Ah! sans amour s'en aller sur la mer!

Absence

Reviens, reviens, ma bien-aimée,
Comme une fleur loin du soleil,
La fleur de ma vie est fermée,
Loin de ton sourire vermeil.

Entre nos coeurs quelle distance;
Tant d'espace entre nos baisers!
Ô sort amer! Ô dure absence!
Ô grands désirs inapaisés!

D'ici là-bas que de campagnes,
Que de villes et de hameaux,
Que de vallons et de montagnes,
A lasser le pied des chevaux!

Au pays qui me prend ma belle,
Hélas! Si je pouvais aller;
Et si mon corps avait une aile
Comme mon âme pour voler!

Par-dessus nos vertes collines,
Les montagnes au front d'azur,
Les champs rayés et les ravines,
J'irais d'un vol rapide et sûr.

Hoe bitter is mijn lot!
Ach, zonder liefde naar zee te gaan!
De lange nacht strekt zich als een lijk-
wade over me uit.
Ik zing mijn lied dat alleen de hemel
hoort.
Ach wat was ze mooi,
en wat hield ik van haar!
Nooit meer zal ik een vrouw liefhebben
zoals ik haar liefhad.
Hoe bitter is mijn lot!
Ach, zonder liefde naar zee te gaan!

Afwezigheid

Keer terug, keer terug mijn geliefde!
Als een bloem, weg van de zon,
is de bloem van mijn leven gesloten, ver
weg van je stralende glimlach.

Welk een afstand tussen onze harten!
Wat een ruimte tussen onze kussen!
O, bitter lot! O, wrede scheiding!
O, onbevredigde verlangens!

Van hier naar daar, zoveel land,
zoveel steden en gehuchten,
zoveel dalen en bergen,
die de paardenhoeven vermoeien!

Het land waar mijn schone woont,
Ach! Als ik er toch heen kon;
en als mijn lichaam vleugels had
om te vliegen zoals mijn ziel!

Hoog boven onze groene heuvels,
De bergen met hun blauwe toppen,
De velden stralend en de ravijnen,
zou ik er heen gaan in snelle en zekere
vlucht.

Le corps ne suit pas la pensée;
Pour moi, mon âme, va tout droit,
Comme une colombe blessée,
T'abattre au rebord de son toit.

Descends dans sa gorge divine,
Blonde et fauve comme de l'or,
Douce comme un duvet d'hermine,
Sa gorge, mon royal trésor;

Et dis, mon âme, à cette belle:
"Tu sais bien qu'il compte les jours!
Ô ma colombe! à tire d'aile,
Retourne au nid de nos amours."

Au cimetière

Connaissez-vous la blanche tombe,
Où flotte avec un son plaintif
L'ombre d'un if?
Sur l'if une pâle colombe,
Triste et seule au soleil couchant,
Chante son chant:

Un air maladivement tendre,
À la fois charmant et fatal,
Qui vous fait mal
Et qu'on voudrait toujours entendre:
Un air comme en soupire aux cieux
L'ange amoureux.

On dirait que l'âme éveillée
Pleure sous terre à l'unisson
De la chanson,
Et du malheur d'être oubliée
Se plaint dans un roucoulement
Bien doucement.

Het lichaam houdt de gedachte niet bij;
Ga rechtdoor voor mij, mijn ziel,
als een gewonde duif,
om je dood te vliegen tegen de rand van
zijn dak.

Daal af door haar goddelijke keel,
blank en roodachtig als goud,
zacht als hermelijnendons,
haar keel, mijn koningsschat;

En zeg, mijn ziel, die mooie:
"Je weet dat hij zijn dagen telt!
Ach mijn duifje! Kom op vleugels terug
naar ons liefdesnest."

Op het kerkhof

Ken je de witte grafsteen
waarop met klagende toon
de schaduw van een taxusboom valt?
Op de taxusboom zingt bij zonsonder-
gang een bleke duif treurig en alleen
haar lied:

Een ziekelijk zachte melodie,
bekoorlijk en dodelijk tegelijk.
Een melodie die pijn doet.
en die je voor altijd zou willen horen:
een lied als een zucht uit de hemel
van een verliefde engel.

Men zegt dat de opgewekte ziel
onder de aarde huilt
in samenzang met het lied.
En zich zacht koerend
beklaagt over het vergeten-zijn.

12 Sur les ailes de la musique
On sent lentement revenir
Un souvenir.
Une ombre, une forme angélique,
Passe dans un rayon tremblant,
En voile blanc.
Les belles de nuit demicloses
Jettent leur parfum faible et doux
Autour de vous,
Et le fantôme aux molles poses
Murmure en vous tendant les bras:
Tu reviendras!
Oh! jamais plus près de la tombe,
Je n'irai, quand descend le soir
Au manteau noir,
Écouter la pâle colombe
Chanter sur la pointe de l'if
Son chant plaintif.

L'île inconnue

Dites, la jeune belle,
Où voulez-vous aller?
La voile enfle son aile,
La brise va souffler.

L'aviron est d'ivoire,
Le pavillon de moire,
Le gouvernail d'or fin;
J'ai pour lest une orange,
Pour voile une aile d'ange,
Pour mousse un séraphin.

Dites, la jeune belle...

Est-ce dans la Baltique?
Dans la mer Pacifique?
Dans l'île de Java?
Ou bien est-ce en Norvège,
Cueillir la fleur de neige,
Ou la fleur d'Angsoka?

Op de vleugels van de muziek
voelt men langzaam terugkeren
een herinnering.
Een schaduw, een engelachtige gestalte
gaat voorbij in een trillende lichtstraal, in
witte sluier.
De halfgesloten wonderbloemen
verspreiden hun zwakke en zachte geur
rondom jou.
En de schim met onduidelijke gestalte
strekt de armen naar je uit en fluistert:
Je zult terugkeren!
O, nooit meer zal ik, als de avond in haar
zwarte mantel valt,
naar het graf gaan om naar de bleke duif
te luisteren
die in de top van de taxusboom
haar klagende lied zingt.

Het onbekende eiland

Zeg me jonge schone
waar wil je heen?
Het zeil strekt zijn vleugel,
de wind steekt op.

De roeispaan is van ivoor,
de vlag van zijde,
het roer van puur goud.
Ik heb als lading een sinaasappel,
als zeil de vleugel van een engel,
als scheepsjongen een serafijn.

Zeg me jonge schone...

Is het naar de Oostzee?
Naar de Stille Oceaan?
Naar het eiland Java?
Of is het naar Noorwegen,
om sneeuwbloemen te plukken,
of de bloemen van Angsoka?

Dites, la jeune belle,
 Où voulez-vous aller?
 Menez-moi, dit la belle,
 À la rive fidèle
 Où l'on aime toujours!
 Cette rive, ma chère,
 On ne la connaît guère
 Au pays des amours.

Où voulez-vous aller?
 La brise va souffler!

Manuel de Falla El sombrero de tres picos

Introducción

Casadita, casadita, cierra con tranca la
 puerta;
 Que aunque el diablo esté dormido a lo
 mejor se despierta!

Danza del molinero

Por la noche canta el cuco
 Advirtiéndolo a los casados
 que corran bien los cerrojos
 que el diablo está desvelado!
 Por la noche canta el cuco
 Cucú! Cucú! Cucú!

Zeg me jonge schone,
 Waar wil je heen?
 Breng me, zei de schone,
 naar de getrouwe oever
 waar de liefde eeuwig heerst!
 Die oever, mijn liefste,
 kent men nauwelijks
 in het land van de liefde.

Waar wil je heen?
 De wind steekt op.

De driepuntige hoed

Inleiding

Liefje, liefje, doe de deur goed op slot;

Want de duivel slaapt misschien, maar hij
 kan wakker worden!

Dans van de molenaar

's Nachts zingt de koekoek
 hij waarschuwt de echtgenoten
 de grendels te controleren
 want de duivel is wakker!
 's Nachts zingt de koekoek
 koekoek! koekoek! koekoek!

14 Antony Hermus, dirigent

Antony Hermus is sinds seizoen 2015/16 vaste gastdirigent van het Noord Nederlands Orkest, en tevens artistiek adviseur van het Nationaal Jeugdorkest. Hij studeerde piano bij Jacques de Tiège en orkestdirectie bij Jac van Steen en Georg Fritzsch. In 2003 werd hij benoemd tot Generalmusikdirektor van de stad Hagen, en van 2009 tot 2015 was hij Generalmusikdirektor van het Anhaltische Theater in Dessau en chef-dirigent van de Anhaltische Philharmonie.

ANTONY HERMUS

MARCO BORGREVE

Antony Hermus leidde operaproducties bij de Nederlandse Reisopera, de Opéra National de Paris, de Staatsoper Stuttgart, de Komische Oper Berlin, Göteborg Opera en de Opéra du Rhin in Straatsburg. Daarnaast dirigeerde hij het Koninklijk Concertgebouworkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Radio Filharmonisch Orkest, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Philharmonia Orchestra in Londen, de BBC Philharmonic in Manchester, het Orchestre de l'Opéra National de Paris, de Bamberger Symphoniker, het WDR-Rundfunkorchester Köln, het Orchestre de la Suisse Romande, het Antwerp Symphony Orchestra, het Filharmonisch Orkest van Seoul en het Ensemble Orchestral de Paris. In het seizoen 2017/18 keerde Antony Hermus terug bij de Opera van Göteborg voor *Die sieben Todsünden* en *Gianni Schicchi* en debuteerde hij bij het Tonkünstler-Orchester Niederösterreich, het Melbourne Symphony Orchestra en het Auckland Philharmonia Orchestra. Deze herfst maakte Antony Hermus zijn debuut bij Opera North, waar hij het seizoen opende met een nieuwe productie van *Tosca*. Verder gaat hij bij de Nederlandse Reisopera vanaf 8 december aanstaande tot 19 februari 2019 opvoeringen van Korngolds *Die Tote Stadt* dirigeren. Op 9 maart 2018 was Antony Hermus te gast bij het AVROTROS Vrijdagconcert met een spectaculair programma 'Swing, glamour en Michael Jackson' met het Noord Nederlands Orkest, waarin werken klonken van Copland, Ives, Antheil, Michael Jackson, Bernstein, Stravinsky en Ravel.

Julie Boulianne, mezzosopraan

De Frans-Canadese mezzosopraan Julie Boulianne beheerst een breed repertoire, maar heeft met haar donker getinte mezzosopraan een speciale focus op de muziek van Mozart en Rossini. Daarom werden haar uitvoeringen van Rossini's *La Cenerentola* in de Met in New York enthousiast ontvangen bij publiek en pers. De agenda van Julie Boulianne van dit seizoen vermeldt een terugkeer naar het Royal Opera House Covent Garden voor de rol van Marguerite in *La*

Damnation de Faust, haar debuut als Giunone in Legrenzi's *La divisione del mondo* bij de Opéra National du Rhin en de Opéra National de Lorraine. Verder een optreden bij de Opéra de Québec voor de rol van Charlotte in *Werther* en haar debuut bij het Glyndebourne Festival als Marguerite in *La Damnation de Faust*. Onlangs zong ze als Juliette in *Roméo et Juliette* met het Deutsches Symphonie-Orchester in Berlijn onder leiding van Robin Ticciati. Afgelopen seizoen zong Julie Boulianne als de cabaretzangeres in *Pinocchio* van Phillippe Boesmans in Brussel en Dijon, als Sesto in *Giulio Cesare* op een Europese tournee langs Essen, Parijs, Wenen en San Sebastian met de Accademia Bizantina, in de titelrol van *La Cenerentola* in Montréal, en als Annio in *La clemenza di Tito* in Toulouse. Bij de Parijse Opéra Nationale zong Julie Boulianne als Berta in *Il barbiere di Siviglia* en keerde later in het seizoen terug om als Juliette te zingen in Berlioz' *Roméo et Juliette*. Op het concertpodium bracht Julie Boulianne *La Légende de Sainte-Cécile* van Liszt ten gehore met het Orchestre de l'Opéra de Rouen onder Laurence Equilbey. Julie Boulianne studeerde aan de Schulich School of Music van de McGill University, won de eerste prijs van zowel de Canadian Music Competition als de Joy of Singing Competition in New York. Ze ontving de Silverman-prijs van het International Vocal Arts Institute en in 2007 de Prix de la Chambre des Directeurs voor meest veelbelovende carrière bij het Concours International de Chant de Montréal.

JULIE BOULIANNE

16 Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest, opgericht in 1945, is een onmisbare schakel in het Nederlandse muziekleven. Behalve het grote symfonische repertoire speelt het orkest, meer dan welk ander Nederlands symfonieorkest, muziek van dit moment. Het betreft vaak premières van werk dat in opdracht van de omroepseries NTR ZaterdagMatinee en AVROTROS Vrijdagconcert wordt geschreven. Vernieuwende concertideeën als Pieces of Tomorrow en Out of the Blue bereiken een opvallend jong publiek. Vrijwel alle concerten worden rechtstreeks uitgezonden op NPO Radio 4. Dat betekent vanzelf dat het Radio Filharmonisch Orkest optreedt voor een live-publiek dat vele tientallen malen groter is dan een concertzaal ooit zou kunnen herbergen. Het orkest wordt sinds 2012 geleid door chef-dirigent Markus Stenz. Hij heeft illustere voorgangers als Bernard Haitink (beschermer), Jean Fournet, Hans Vonk, Edo de Waart (eredirigent) en Jaap van Zweden (honorary chief conductor). Het orkest werkte bovendien samen met gastdirigenten als Leopold Stokowski, Kirill Kondrashin, Antal Doráti, Charles Dutoit, Valery Gergiev, Mariss Jansons, Michael Tilson Thomas, Gennady Rozhdestvensky, Peter Eötvös, John Adams, Christoph Eschenbach, Vasily Petrenko, Vladimir Jurowski en Pablo Heras-Casado. Vanaf 1 september 2019 neemt de Amerikaanse Karina Canellakis het stokje van Markus Stenz over. Zij is daarmee de eerste vrouwelijke chef-dirigent van een Nederlands symfonieorkest. De Amerikaan James Gaffigan, vaste gastdirigent

sinds 2011, tekende bij tot en met seizoen 2022-2023.

In 2014 kreeg het Radio Filharmonisch Orkest een Edison Klassiek Oeuvreprijs toegekend voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven, in 2017 de Concertgebouw Prijs (samen met het Groot Omroepkoor).

→ WWW.RADIOFILHARMONISCHORKEST.NL

Wordt u ook vriend van het Radio Filharmonisch Orkest? Zie

→ WWW.RADIOFILHARMONISCHORKEST.NL/VRIENDEN-VAN-HET-RFO

"Ondanks de formidabele vocale prestaties in deze NTR ZaterdagMatinee was het toch vooral ook de extreme virtuositeit van het orkest die indruk maakte. Virtuositeit die je nu eens kon zien. Elektra onderga je altijd in een operatheater, waar de musici verscholen zitten in de orkestbak. Bij deze unieke concertante uitvoering waaierte het Radio Filharmonisch Orkest in monsterformatie uit over het podium en kon je zien tegen hoeveel orkestraal geweld de zangers eigenlijk moesten opboksen."

– Peter van der Lint, Trouw, 4 juni 2018, over Strauss' Elektra (NTR Zaterdag-Matinee).

BESCHERMHEER

Bernard Haitink

CHEF-DIRIGENTMarkus Stenz
**HONORARY CHIEF
CONDUCTOR**

Jaap van Zweden

ERE-DIRIGENT

Edo de Waart

VASTE GASTDIRIGENTJames Gaffigan
Frans-Aert Burghgraef
Sander Teepen**EERSTE VIOOL**Joris van Rijn
Dimitër Tchernookov
Fred Gaasterland
Alexander Baev
Roswitha Devrient
Mariska Godwaldt
Josje ter Haar
Masha Iakovleva
Kerstin Kendler
Anna Korpalska
Pamela Kubik
Leonie Mensink
Pedja Milosavljevic
Theo Ploeger
Gerrie Rodenhuis
Pieter Vel
Ruud Wagemakers**TWEEDE VIOOL**Casper Bleumers
Andrea van Harmelen
Eveline Trap
Zofia Balcar
Ian van den Berk
Esther de Buijn
Michiel Eekhof
Wouter Groesz
Yvonne Hamelink
Annemarie van Helderer
Esther Kövy
Dana Mihailescu
Nina de Waal
Rossitza Ovtcharova**ALTVIOOL**Frank Brakkee
Huub Beckers
Arjan Wildschut
Igor Bobylev
Sabine Duch
Marije Helder
Erik Krosenbrink
Annemijn den Herder
Annemarie Konijnenburg
Robert Meulendijk
Frank Goossens
Celia Hernandez Doval**CELLO**Michael Stirling
Harm Bakker
Crit Coenegracht
Sebastiaan van Eck
Anneke Janssen
Ansfried Plat
Rebecca Smit
Ketevan Roïnishvili
Maarten Jansen
Xandra Rotteveel**CONTRABAS**Wilmar de Visser
Walter van Egeraat
Annika Pigorsch
Sjeng Schupp
Stephan Wienjus
Eduard Zlatkin
Servaas Jessen
Marta Fossas**FLUIT**Ingrid Geerlings
Ellen Alberts
Maike Grobbenhaar (+ piccolo)**HOBO**Hans Wolters
Yvonne Wolters**ALTHOBO**

Gerard van Andel

KLARINETFrank van den Brink
Sergio Hamerslag**FAGOT**Hajime Konoe
Freek Sluijs**HOORN**Annelies van Nuffelen
Toine Martens
Frédéric Franssen
Rebecca Grannetia**TROMPET**Hans van Loenen
Raymond Rook
Hans Verheij**TROMBONE**Jaume Gavilan Agullo
Pablo Guinart
José Benavent Esparza**TUBA**

Bernard Beniers

PAUKEN

Paul Jussen

SLAGWERKHans Zonderop
Vincent Cox
Esther Doornink
Martin Ansink
Ricardo Costa Oliveira**HARP**

Marianne Smit

PIANO/CELESTA

Stephan Kiefer

AVROTROS Klassiek

presenteert!

Klassieke muziek zit AVROTROS in het bloed. Met programma's als het AVROTROS Vrijdagconcert, De Klassieken en Het Zondagochtend Concert op NPO Radio 4 en prachtige tv-programma's als het Prinsengrachtconcert, staan wij voor klassieke muziek.

Vol trots presenteren wij ons nieuwe talententraject AVROTROS Klassiek *presenteert!* Ons eerste talent is violist Niek Baar. Ondersteun klassiek talent en profiteer van de vele ledenvoordelen.

Word lid van AVROTROS Klassiek

Slechts
7,50
per jaar!

avrotros
klassiek

Als lid van AVROTROS Klassiek:

- ✓ steun je klassiek talent en klassieke muziek
- ✓ ontvang je kosteloos de cd's AVROTROS Klassiek presenteert!
(3 cd's per jaar)
- ✓ heb je keuze uit een breed aanbod aan exclusieve klassieke arrangementen

Meer informatie en aanmelden via: www.avrotros.nl/klassiekbijavrotros of bel 035 6726850

vrijdag 30 november 2018, 20.15 uur

Jacobikerkerk, Utrecht

inleiding Thea Derks, 19.30 uur

SERIE GROOT OMROEPKOOR

UIT-
VERKOCHT

Groot Omroepkoor in Jacobikerkerk

Groot Omroepkoor

Peter Dijkstra dirigent

Leo van Doeselaar orgel

Pärt Dopo la vittoria

Nana Forte Te Deum Laudamus (wereldpremière)

Kodály Laudes organi

(solist Leo van Doeselaar)

Pärt Which was the son of ...

Penderecki Agnus Dei

Kurtág Delen uit Játékok VI

Rachmaninov uit Nachtwake: Svete Tikhii en Bogoroditse Devo

Schnittke Deel 4 uit Concert voor koor

Een van de hoogtepunten in het Vrijdagconcert is het jaarlijkse a cappella-optreden van het Groot Omroepkoor in de Utrechtse Jacobikerkerk, ditmaal onder leiding van eerste gastdirigent Peter Dijkstra. De zangers richten de blik op het oosten, naar de wereld van de orthodoxe kerkmuziek en de romantische en moderne na-klanken daarvan.

vrijdag 14 december 2018, 20.15 uur

TivoliVredenburg, Utrecht

inleiding Jaap Jan Steensma, 19.30 uur

SERIE AVROTROS KLASSIEK 2, AVROTROS

VOCaal, AVROTROS VRIJDAGCONCERT

Bachvereniging & Marcus Creed

Nederlandse Bachvereniging

Marcus Creed dirigent

Alex Potter alt

Guy Cutting tenor

Matthias Winckhler bas

Bach Cantate Christen, ätzet diesen Tag, BWV 63

Vivaldi Concerto in E 'Il Riposo per il Natale', deel 1

Bach Cantate Meine Seel erhebt den Herren, BWV 10

Schütz Seigegrüßet, Maria, SWV333

Bach Cantate Herz und Mund und Tat und Leben, BWV 147

Als alternatief voor het stralende *Weihnachtsoratorium* trakteert de Nederlandse Bachvereniging in december op blijmoedige cantates ter ere van Maria en kerstmis. Een weelde aan instrumenten vergroot de kerstvreugde. De uitvoering is in handen van Marcus Creed, een vertrouwde dirigent in het Vrijdagconcert.

zaterdag 1 december 14.15 uur
Concertgebouw, Amsterdam

WWW.ZATERDAGMATINEE.NL

Feeëriek harpconcert door Lavinia Meijer

Radio Filharmonisch Orkest
Ludovic Morlot dirigent
Lavinia Meijer harp

Mendelssohn Overture
Midzomernachtsdroom
Saariaho Trans (Nederlandse première)
Stravinsky De vuurvogel

zaterdag 8 december 13.30 (!) uur
Concertgebouw, Amsterdam

WWW.ZATERDAGMATINEE.NL

Romeo en Julia in Zwitserland

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor
Sir Mark Elder dirigent
Benjamin Goodson koordirigent

Matthew Newlin tenor
Marina Costa-Jackson sopraan
Tim Kuypers bariton
Callum Thorpe bas
David Stout bariton
Tibbe Alkemade jongenssopraan
Emily Rowe meisjessopraan
Aylin Sezer sopraan
Jeannette van Schaik sopraan
Nina van Essen mezzosopraan
Raoul Steffani bariton
Leon van Liere tenor
Martijn Sanders bas

Delius A village Romeo and Juliet
Nederlandse première

colofon

PROGRAMMERING
Astrid in 't Veld

PRODUCTIE
Sandra Eil, Olga Brauers

MARKETING & COMMUNICATIE
Marco van Es, Vera Vos, Mary Fan
Zandkamp

ADMINISTRATIE & FINANCIËN
Stichting Omroep Muziek

PRESENTATIE AVROTROS NPO
RADIO 4

Mark Brouwers

MANAGER RADIO FILHARMONISCH
ORKEST & GROOT OMROEPKOOR
Wouter den Hond

ARTISTIEK LEIDER
Kees Vlaardingebroek

DIRECTEUR STICHTING OMROEP
MUZIEK

Roland Kieft

PROGRAMMATOELICHTING
Michiel Cleij

REDACTIE PROGRAMMABOEK
Clemens Romijn

VORMGEVING
Dorine Verharen

EINDREDACTIE
Onno Schoonderwoerd